

Dossier 'Vissen op het Broekskot'

Voorgeschiedenis

Bij de ophoging van de Hobokense Polder tussen 1965 en 1970 werden niet alle delen even hoog opgehoogd. Op de lagere delen ontstonden plassen. Het Broekskot is hiervan de grootste. Het is de enige plas in het natuurgebied die nooit volledig uitdroogt. De plas is van belang voor de meeste watervogels die voorkomen in de Hobokense Polder als broedvogel, doortrekker of overwinteraar.

Begin jaren 1980 werd de plas in gebruik genomen als kweekvijver voor karper door een plaatselijke sportvisvereniging. Niettegenstaande dit met goedkeuring van de toenmalig gemeente Hoboken gebeurde, was dit gegeven niet bekend bij de Stad Antwerpen of de Werkgroep Hobokense Polder, ook niet in 1999 toen het natuurgebied erkend werd als natuurreservaat. Dit werd pas duidelijk in 2003 toen de plas bijna uitdroogde en de visclub een poging deed om 'haar' karpers af te vangen. Dit lukte niet, er werden maar enkele vissen gevangen.

Tot 1982 was er een uitbundige oever- en moerasvegetatie aanwezig in het Broekskot, gedomineerd door grote en kleine lisdodde. Na 2012 verdween deze oevervegetatie in sneltempo en ontstond onder invloed van de grote hoeveelheid karpers een troebele plas. Daartegenover staat dat er sindsdien wel meer visetende vogels voorkwamen. In 1981 broedde 3 koppeltjes woudaap en in de periode 1981-2001 kwam fuut bijna jaarlijks tot broeden. Tijdens de jaren 1990 kwamen regelmatig kleine groepjes aalscholvers vissen op het Broekskot.

In een poging om een evenwichtiger visbestand te creëren en de troebele bijna vegetatieloze toestand van de plas om te zetten in een heldere plas met water- en oeverplanten werden in 2004 en 2005 jonge snoeken uitgezet.

In de winter 2010-2011 trad visstrefte op na lange koudeperiode waarin de plas was afgedekt met ijs en sneeuw. Eén grote snoek en een 20-tal grote karpers overleefde toen de winter niet. In het daaropvolgende jaar werden geen karpers meer waargenomen. In de nazomer visten grote zilverreigers een indrukwekkend aantal snoekjes uit het water.

De laatste jaren is de het water helemaal helder geworden, komt er een uitbundige watervegetatie voor (veel gewoon kransblad, aarvederkruid, doorschijnend sterrenkroos...) en op de ondiepere delen zijn uitgestrekte lisdoddevegetaties (grote en kleine) ontstaan.

Monitoring 2012

Als beheerder hadden we echter geen idee van het visbestand op het Broekskot. Zat er nog vis op en zo ja welke soorten? Daarom werd in april 2012 het visbestand bemonsterd door middel van fuiken. Op 29 en 30 april werden gedurende twee x 24 uur twee dubbele schietfuiken geplaatst in de plas. Dagelijks werd de vangst gecontroleerd. Er werd slechts één soort gevangen: zonnebaars. In totaal werden 37 exemplaren gevangen met een totaal gewicht kleiner dan 500 g. 8 volwassen dieren waren 10-11 cm lang, de overige onvolwassen visjes waren kleiner dan 6 cm. Niettegenstaande geen snoek werd gevangen, waren toch nog enkele exemplaren aanwezig. Er werden in september 2012 nog enkele gevangen door een blauwe reiger:

Bij de visbemonstering werd vastgesteld dat de plas bijzonder helder water bevat, de bedekking aan waterplanten nagenoeg 100 % bedraagt en grote hoeveelheden ongewervelden (o.a. geelgerande watertor en grote spinnende watertor) en amfibieën voorkomen (groene kikker, duizenden dikkoppen). Visetende vogels komen, met uitzondering van reigers, nog nauwelijks voor op het Broekskot. We concluderen dat momenteel op het Broekskot een zeer beperkt visbestand voorkomt, dat uitsluitend bestaat uit zonnebaars en snoek. Zowel de aantallen als de biomassa zijn erg laag.

Abiotiek

Het Broekskot is in de winter op het diepste punt ca. 1,5 m diep en heeft een oppervlakte van ca. 2 ha. De plas valt nooit geheel droog. In droge zomers blijft een kleine (0,7 ha), ondiepe (0,5 m) plas waterhoudend.

Doordat de Hobokense Polder is opgehoogd wordt het gebied hydrologisch gezien enkel gevoed met neerslagwater. In de opgehoogd gronden heeft zich boven op het (ondoorlatende) alluvium een nieuwe grondwatertafel ontwikkeld. Het waterpeil in het Broekskot volgt het grondwaterpeil. Bij zeer hoge peilen in de winter en het begin van de herst loopt het Broekskot in het Barberven en loopt het water verder via de Reigershoek naar de Grote Leigracht. Deze tijdelijke afvoer verloopt via een dam (gemaakt om maximaal water op te houden in het natuurgebied) die niet passeerbaar is voor vissen. De plassen zijn dus volledig geïsoleerd van het netwerk van openbare waterlopen.

In het kader van enkele wetenschappelijke studies werd het Broekskotwater chemisch geanalyseerd in 1997 en 1998 (april, juli en oktober). De zuurstofconcentratie lag tussen 7,7 en 10,2 mg/l. De pH schommelde tussen 7,5 en 8,9 en de elektrische geleidbaarheid tussen 360 en 550 $\mu\text{S}/\text{cm}$. De ortho-fosfaatconcentraties schommelden tussen 0 en 0,13 mgP/l, ammoniumconcentraties tussen 0 en 1,1 mg/l. Nitraat- en nitrietconcentraties lagen onder de detectielimiet (resp. 0,1 en 0,01 mgN/l).

De plas kan getypeerd worden als een rietvoorn – snoek viswatertype. Typische soorten voor dit viswatertype zijn: rietvoorn, blankvoorn, snoek en zeelt aangevuld met driedoornige en tiendoornige stekelbaars, bittervoorn, vetje en kroeskarper.

Voorstel

De aanwezigheid van een natuurlijk visbestand op het Broekskot zou een verrijking betekenen van de biodiversiteit van de Hobokense Polder. Daarom zouden we op deze plas graag opnieuw een groter visbestand realiseren met aangepaste soorten als zeelt, rietvoorn en blankvoorn. In tegenstelling tot karpers veroorzaken deze soorten geen degradatie van de vegetatie en troebel water. Het Broekskot is de enige plas in de Hobokense Polder die niet droog valt en bijgevolg de enige waarin vissen blijvend kunnen overleven. Door één plas met vissen te voorzien en meerdere plassen zonder vissen zal de diversiteit toenemen in het natuurgebied. Viseters vinden hun gading op het Broekskot, terwijl vismijdende ongewervelden en amfibieën leefgebied vinden in de andere plassen. Via het beheer trachten we in het Centrale Deel van de polder, aansluitend op het Broekskot een grote aaneengesloten (riet)moerasvegetatie met open water te creëren met aansluitend moerasbos. Dit zou geschikt leefgebied kunnen zijn voor een soort als woudaap indien er ook voldoende voedsel aanwezig is, o.a. vis. Door geschikt leefgebied voor deze soort te creëren kan de Hobokense Polder bijdragen aan de realisatie van de natuurdoelen in de Scheldevallei.

Praktisch stellen we voor om in de winter of het vroege voorjaar van 2013 de plas te bepoten met rietvoorn, blankvoorn en zeelt. Omdat deze soorten momenteel niet aanwezig gaan we uit van een maximale uitzetting. Gangbare hoeveelheden hiervoor zijn 12 kg/ha/jaar blankvoorn, 10 kg/ha/jaar rietvoorn en 5 kg/ha/jaar zeel, voor 2 ha betekent dit respectievelijk 24, 20 en 10 kg. We zouden de uitzetting herhalen in 2014, 2015 en eventueel 2016 om een optimale leeftijdsopbouw en een duurzame vispopulatie te realiseren.